

Asia: VN/35022/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi ja kiinnittää huomiota alla oleviin asioihin.

Omakotiliitto on Suomessa alan ainoa valtakunnallinen pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden edunvalvonta- ja palvelujärjestö, joka edistää pientalovaltaista elämänmuotoa. Olemme yleishyödyllinen ja poliittisesti sitoutumaton kansalaisjärjestö, ja meillä on noin 230 jäsenyhdistystä, joissa yhteensä yli 70 000 henkilöjäsentä (kotitaloutta). Suomessa on noin 1, 2 miljoonaa pientaloa, joissa asuu lähes 2,7 miljoonaa ihmistä, ja noin 0,5 miljoonaa vapaa-ajan asuntoa, joita käyttää noin 2,4–2,9 miljoonaa mökkiläistä.

Kotitalouksien tukeminen on tärkeää

Omakotiliitto pitää hyvänä sitä, että Suomessa on pyritty vastaamaan kotitalouksien ahdinkoon, ja ryhdytty vähentämään energiakriisin takia johtuvan poikkeuksellisen sähkön hinnan nousun aiheuttamia haittoja kotitalouksille. On muistettava, että samaan aikaan useiden eri asumiskustannusten nousu heikentää merkittävästi kotitalouksien tilannetta, kuten samaan aikaan osuneet asuntolainojen korkojen nousu sekä muiden lämmitysmuotojen, kuten maakaasu, öljy, pelletti ja puu, kustannusten jyrkkä nousu. Lisäksi on päätetty rakennusten kiinteistöveron jälleenhankinta-arvojen korotuksesta lähes 10 prosentilla vuodelle 2023.

Tuen nopea maksu kotitalouksille

Omakotiliitto kannattaa sitä, että nyt päätettävät tilapäiset lisätuki ja lisämaksuaika määritellään mahdollisen selkeästi ja ymmärrettävästi. Esitetty sähköhyvitys täydentää aiempia päätöksiä koskien sähkövähennystä ja sähkötukea, ja osaltaan pyrkii tukemaan väliinputoajia, mutta vaikuttaa monimutkaiselta. Omakotiliitto toteaa, että kuluttajan kannalta olennaista on se, että tuki näkyy asumiskulujen vähentymisenä mahdollisimman nopeasti. Tiedottaminen eri tukimuodoista on oltava selkeää ja helposti saatavaa.

Maksumekanismin toteutettavuus

Jos esitetty maksumekanismi sähköyhtiöiden kautta on mahdollinen sähköhyvityksen toteuttamiseen kaikkien kotitalouksien hyvityksen maksatukseen, se voi olla yksi vaihtoehto. Omakotiliitto on saanut käsityksen, että suurella osalla sähköyhtiötä tulee olemaan vaikeuksia hyvityksen maksun toteuttamisessa esitetyssä aikataulussa, ensimmäinen maksatus maaliskuussa 2023. Omakotiliitto pohtii, miten kustannukset tietojärjestelmien päivittämisestä tässä toteutusmuodossa huomioidaan. Vaarana on, että tämä kustannus valuu viimekädessä asiakkaan maksettavaksi, eli tukea saava maksaa uudesta tietojärjestelmästä, jotta saa tuen kautta.

Jos esitys tässä muodossaan ei ole mahdollista, vaihtoehtona esitetty parametrien muutos jo päätettyihin tukimuotoihin, eli sähkövähennyksen ja -tukeen, ovat varteenotettava vaihtoehto. Esimerkiksi Kelassa on olemassa valmiit hakemusten käsittelyprosessit ja maksumekanismit, jotka mahdollistavat nopean maksujen siirtämisen asiakkaille. Kelan henkilöstön määrää on lisätty, ja siellä on jo kokemus parametrien päivittämisestä. Maksettavan hyvityksen tulee olla selkeästi laskulla ja kuluttajille tulee antaa tieto sähköhyvityksen määräytymisestä ja perusteista.

Tuen sisältö

Sähköhyvityksen omavastuurajaksi on esitetty 90 euroa, jota Omakotiliitto pitää melko kohtuullisena. Nyt esitetty sähköhyvitys voisi auttaa niitä kotitalouksia, joilla sähkölasku on noussut esimerkiksi 50 eurosta 350 euroon, ja tämä on aiheuttanut talousahdingon, koska eivät olleet oikeutettuja aiemmin päätettyyn Kelan kautta haettavaan sähkötukeen

Esityksen kolmeen taloesimerkkiin liittyen Omakotiliitto tuo lisäksi esille tavanomaisen tyyppiomakotitalon (120 m², sähkölämmitys), jonka sähkönkulutus arvioidaan olevan noin 20 000 kWh/vuosi. Jos kulutus olisi ollut talvikuukautena marras-joulukuussa 2022 esimerkiksi 2000 kWh/kk, kotitalouden tuki muodostuisi seuraavasti esimerkkihinnoilla:

Esimerkki	kulutus kWh/kk	hinta c/kWh	ostosähkö euroa/kk	tuki euroa/kk
A	2000	0,11	220	65
B	2000	0,2	400	155
C	2000	0,35	700	305

Lisämaksuaikaa sähkölaskulle

Omakotiliitto on esittänyt viime syksynä, hallituksen ehdotukseen pohjautuen, että sähköyhtiöiden tulee huomioida tässä tilanteessa kotitalouksille syntyneet lisäkustannukset, ja antaa lisämaksuaikaa sekä olla perimättä korkokuluja sähkölaskuista. Eesityksen mukaan maksuaikaa kuluttajille pidennettäisiin enintään 120 päivään kuluttajille, ja pidennys koskisi enintään 50 prosenttia sähkölaskun määrästä, ja siitä ei saisi periä korkoa. Omakotiliitto pitää yleisesti hyvänä, että tässä lakiesityksessä edellytetään sähköyhtiöitä maksuaikojen pidentämiseen ja pidättäytymään korkokulujen perimisestä. Omakotiliiton näkee, että pidennyksen olisi tullut koskea koko sähkölaskun määrää, joka myös selkeyttäisi lisämaksuaikatukea kotitaloudelle.

Takaportti sähköhyvityksen saamiseksi

Omakotiliitto pitää hyvänä, että esitykseen on kirjattu takaportti sähköhyvityksen hakemiseen tilanteessa, jossa sähköyhtiön maksukykyongelmien vuoksi kuluttaja ei saisi sieltä suoraan sähköhyvitystä. Hakumekanismista on tärkeä tiedottaa selkeästi, jotta kuluttajilla on tieto mahdolliseen hakutilanteeseen. Samoin tilanteissa, joissa kuluttajalla vaihtuisi sähkösopimus kesken tukikauden, on tärkeä, että hyvitykset maksetaan saumattomasti kuluttajalle ilman viivettä.

Näkemyksiä jatkovalmisteluun

1. Suunnataan pitkäjänteiseen sähkömarkkinatilanteen korjaamiseen, joka tulee laskemaan tai rajoittamaan kuluttajien sähkön hintaa pysyvämmiin. Jatketaan joulukuussa esitettyä kuluttajien sähkön hintakattojen valmistelua, kuten useissa muissa EU-maissa on jo tehty viime vuonna.

2. Kuluttajille tulee tiedottaa selkeästi ja ymmärrettävästi kokonaisuudessaan päätetyistä tuista: esityksen sähköhyvityksestä, aiemmista sähkövähennyksestä ja sähkötuesta, sekä mahdollisista näitä täydentävistä tukimuodoista kuten asumistuesta ja toimeentulotuesta. Saatavilla tulee vähintään olla tiedot: mitä pitää hakea ja mitkä tulevat automaattisesti, voiko tilanteessa saada samaan aikaan eri tukia, miltä ajanjaksoilta tuen/vähennyksen/hyvityksen saa, ja miten tuki määräytyy eri

vaihtoehtoissa. Kuluttajien neuvontaan tulee varautua riittävin resurssein. Tarjotaan tietoa myös muuten kuin ainoastaan digitaalisesti.

3. Jatketaan varautumista tulevaisuuteen ja vahvistetaan pitkäjänteisesti pientalojen mahdollisuuksia parantaa energiatehokkuuden erityisesti niiden kotitalouksien kohdalta, joilla ei ole ollut taloudellisia mahdollisuuksia aiemmin. Kodin energiankäytön vähentäminen ja käytön ajastaminen erityisesti lämmitykseen liittyen, kuten lämmönvesivaraajan ajastaminen edullisemman sähkön aikaan yöllä, tai esimerkiksi erilaisin lämpöpumppuratkaisuilla tai lisäeristämisen avulla, ovat pysyvämpiä toimia, joilla edistetään myös ilmastotavoitteita. Omakotiliiton viime syksynä toteuttamaan energiakyselyn (N=5000) vastaajista yli puolet oli kiinnostunut energiatehokkuustoimista.

4. Suunnataan energiatehokkuutta parantavia tukimalleja erityisesti heille, joilla ei ole mahdollista käyttää tällä hetkellä käytössä olevia tukia, jotta saadaan nopeutettua vaadittua energialoikkaa, vähennettyä kotitalouksien energian kulutusta ja mahdollistettua kulutusjoustopuolteen laajempi käyttö tulevaisuudessa. Energiategokkuusremonteista on tarjottava selkeästi ja ymmärrettävästi tietoa esimerkiksi ikäihmisille myös muutoin kuin ainoastaan digitaalisesti.

Jatkamme mielellämme sidosryhmäyhteistyötä asiassa.

Kunnioitavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Marju Silander	Ari Rehnfors
toiminnanjohtaja	puheenjohtaja

Silander Marju
Suomen Omakotiliitto ry